

YANICK LAHENS

BANY DE LLUNA

TRADUCCIÓ DEL FRANCÈS
DE NÚRIA PETIT

BARCELONA 2017

QUADERNS CREMA

TÍTOL ORIGINAL *Bain de lune*

Publicat per
QUADERNS CREMA
Muntaner, 462 - 08006 Barcelona
Tel. 934 144 906 - Fax. 934 636 956
correu@quadernscrema.com
www.quadernscrema.com

© de l'edició, 2014 by Sabine Wespieser éditeur.
Contractat a través de So Far So Good Agency
© de la traducció, 2017 by Núria Petit Fontserè
© d'aquesta edició, 2017 by Quaderns Crema, S.A.

Drets exclusius d'edició en llengua catalana:
Quaderns Crema, S.A.

ISBN: 978-84-7727-577-0
DIPÒSIT LEGAL: B. 3683-2017

AIGUADEVIDRE *Gràfica*
QUADERNS CREMA *Composició*
ROMANYÀ-VALLS *Impressió i relligat*

PRIMERA EDICIÓ *març de 2017*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

Després d'una escapada boja de tres dies, aquí em teniu, ajaguda als peus d'un home que no conec. La cara a dos dits de les seves sabates gastades i plenes de fang. El nas empresonat en una pudor que gairebé em repel·leix. Fins al punt de fer-me oblidar aquest dolor que em tenalla el coll, i la ferida entre les cuixes. Em costa girar-me. Aixecar les cames. Posar primer un peu a terra i després l'altre. Per salvar la distància que em separa d'Anse Bleue. Tant de bo pogués arrencar a córrer. Tant de bo pogués fugir fins a Anse Bleue. No miraria enrere ni una sola vegada. Ni una sola vegada.

Però no puc. Ja no puc...

Ha passat alguna cosa en el crepuscle del primer dia de l'huracà. Alguna cosa que encara no m'explico. Alguna cosa que m'ha trencat.

Malgrat tenir els ulls fixos i la galta esquerra enganxada a la sorra mullada, aconseguixo, i això m'alleuja una mica, donar una llambregada a aquest poble construït com Anse Bleue. Les mateixes cabanes estretes. Totes les portes i totes les finestres tancades. Les mateixes parets escrostonades. A banda i banda d'un mateix carrer enfangat que desemboca al mar.

Tinc ganes de fer pujar un crit des del ventre a la gola i de fer-lo sortir esquitxant per la boca. Alt i fort. Molt alt i molt fort fins a esquinçar aquests núvols gruixuts i foscos damunt del meu cap. Cridar per invocar el Grand Maître*, Lasirenn* i tots els sants. Com m'agradaria que Lasirenn se m'endugués lluny, molt lluny, sobre la seva cabellera llarga i sedosa, reposar-hi els meus músculs adolorits, les meves

ferides obertes, la meva pell tota arrugada de tanta aigua i de tanta sal. Però abans que ella senti els meus crits, l'únic que puc fer és passar el temps. I res més...

Amb tot el que veig.

Amb tot el que sento.

Amb tot el que enumera el meu nas.

Amb cada pensament, fugaç, ample, embriagador. A l'espera d'entendre el que m'ha passat.

El desconegut s'ha tret el mòbil de la butxaca dreta: un Nokia de gamma baixa com aquests que cada cop es veuen més a l'All Stars Supermarket de Baudalet. Però no l'ha pogut fer servir. Li tremolaven els braços i les cames. Tant que el telèfon li ha relliscat de les mans i ha caigut a tocar de la meva templa esquerra. De poc no em buida un ull...

L'home ha reculat amb un moviment brusc i la mirada espantada. Després, armant-se de valor, ha inclinat lentament el tors i ha allargat el braç. Amb un gest ràpid, ha agafat el telèfon fent un esforç increïble per no tocar-me.

L'he sentit repetir en veu baixa, tres vegades seguides, amb una veu ofegada per l'emoció: «Valga'm Déu...». Encara sento la seva veu... Es confon amb els dolls enfollits del mar que s'agiten darrere meu.

Al cap se m'hi amunteguen les imatges. Topen les unes amb les altres. La meva memòria és com garlandes d'algues que s'han deixat anar i dansen embogides sobre l'escuma de les ones. Voldria poder tornar a enganxar aquests bocins dispersos, aferrar-los un a un i reconstruir-ho tot. Tot. El temps d'abans. El temps de fa molt temps i el temps d'ahir. I el temps de fa tres dies.

Any rere any.

Hora rere hora.

Segon a segon.

Refer en el meu cap un recorregut de col·legiala. Sense bardisses, sense *bayabondes**, sense avions creuant la nit, sense incendis. Refer aquest recorregut fins al vent que, aquest capvespre d'huracà, m'encisa i m'embriaga. I aquestes mans que em fan perdre peu. Ensopegar.

Remuntar tota la cadena de la meua existència per comprendre d'una vegada... Tornar al món un a un els avantpassats i les avantpassades. Fins a l'avantpassat *franginen**, fins a Bonal Lafleur, fins a Tertulien Mésidor i Anastase, el seu pare. Fins a Ermancia, Orvil i Olmène, amb la mirada d'aigua i de foc. Olmène, de qui no conec la cara. Olmène, que sempre he enyorat i que encara enyoro.

Quin huracà! Quin enrenou! En tota aquesta història, caldrà tenir en compte el vent, la sal, l'aigua, i no només els homes i les dones. La sorra ha estat remoguda i remenada en el més gran desordre. Sembla una terra que espera ser sembrada. Loko* ha bufat tres dies seguits i s'ha empassat el sol. Tres llargs dies. El cel es va tornant d'un gris cada cop més clar. Lletós en alguns punts.

«No facis res que poguessis lamentar. No ho facis», repeteix la mare.

Repapiejo com una vella. Divago com una boja. La veu se'm trenca al fons de la gola. Un cop més és per culpa del vent, de la sal i de l'aigua.

La mirada fugissera dels homes i una mica espantada de les dones en veure arribar aquell genet, tot feia pensar que es tractava d'un ésser temible i temut. I és veritat que tots nosaltres temíem Tertulien Mésidor.

A Tertulien Mésidor li agradava travessar tots els pobles fins als llogarrets més apartats per mesurar la seva força. Avaluar el coratge des homes. Sospesar la virtut de les dones. I comprovar la innocència dels infants.

Havia sorgit dels colors cotonosos del rompent de l'alba. A l'hora en què, darrere les muntanyes, un rosa viu esquinça bocins de núvols i cau a regna solta sobre el camp. Assegut sobre el cavall gris cendra, anava com sempre cobert amb un barret de palla bona i ales amples, inclinat sobre dos ulls prominents. Duia un matxet penjat del cinturó i el seguien dos genets més, que avançaven al mateix pas lent i decidit que l'amo.

Tertulien Mésidor es dirigí a la parada de peixos que feien pudor de tripes i carn en descomposició. En veure'l acostar-se, ens havíem posat a parlar fort. Més fort que de costum, lloant la varietat dels peixos, la qualitat de les verdures i els queviures, però sense apartar els ulls del genet. Com més el vigilàvem més fort parlàvem. Aquell xivarri que fèiem a l'alba només era una màscara, una més, de la nostra vigilància extrema. Quan la seva muntura es va encabritar, el seguici s'aturà al mateix temps que ell. Tertulien Mésidor es va inclinar per parlar al cavall a cau d'orella i acariciar-li la crinera. «*Otan, Otan*», va murmurar baixet. L'animal piafava sense moure's de lloc i brandava la cua. L'home del

barret d'ales amples, en canvi, volia avançar pel camí pedregós entre les parades. Amb un gest autoritari va esponsorar el cavall i, amb la brida ben agafada, va obligar l'animal a trotar en aquella direcció.

Amb prou feines havia avançat uns quants metres que va estirar les regnes i es va tornar a aturar. El moviment fou tan bruscat que els altres dos genets amb prou feines van poder frenar els cavalls, que també piafaven. Tertulien Mésidor acabava de descobrir, asseguda entre totes les dones, la filla d'Orvil Clémestel, Olmène Dorival, que somreia com un sol que esmitja el dia i que, amb un gest indolent, s'havia cargolat els baixos de la faldilla entre les cuixes. Dos ulls ja l'estaven despullant i ella ni tan sols no ho sospitava.

Pel lleuger tremolor dels seus narius, els altres dos genets ja van intuir què passaria a continuació. Tertulien Mésidor va mantenir uns segons els ulls fixos en aquella tira de roba que amagava la font i la flor d'Olmène Dorival. Se li va tallar la respiració. Uns segons, només uns segons, però prou per sentir-se trasbalsat. Presoner d'un sortilegi inexplicable.

El desig de Tertulien Mésidor per Olmène Dorival fou immediat i ferotge, i li va fer venir ganes de cames cargolades, de dits furtius, d'anques premudes amb els palmells de les mans, de fragància de falgueres i d'herba mullada.

Tertulien Mésidor devia tenir uns cinquanta-cinc anys. Olmène Dorival en tenia tot just setze.

Ell posseïa les tres quartes parts de les terres de l'altra banda de les muntanyes. Era un *don**. Un gran *don*.

Ella anava gairebé sempre descalça i l'única cosa que s'havia posat mai eren unes sandàlies de cuir tosc.

Ell havia estat diverses vegades a Port-au-Prince, i fins i tot havia viatjat més enllà del mar i havia ballat el *son** amb mulates a L'Havana.

Ella només havia sortit dels límits d'Anse Bleue per acompanyar la mare al mercat de peix de Ti Pistache, que feia pudor de podrit i de tripes i estava ple de mosques com hordes enfollides. O, feia poc, una mica més lluny, al gran mercat de la ciutat de Baudelet.

Sota el nom de Tertulien borbollaven llegendes inde-mostrables i veritats fermes. Deien que havia robat i matat. Que havia muntat tantes femelles com hi havia al nostre poble de pagesos pescadors. I moltes més coses...

De la monotonia de cada dia Olmène Dorival només se n'havia escapat gràcies als déus, que de vegades la curullaven de somnis, humors, colors i paraules.

Tertulien, aguantant les regnes del seu magnífic alatzà gris cendra, es va acotar per acariciar-li de nou la crinera. Al cap d'un moment, però, no va poder aguantar més i va picar de mans fent un gest autoritari cap a Olmène. El soroll ens va ressonar a tots a les orelles com un fuet. Olmène Dorival no va pensar que aquella ordre li anés destinada. Nosaltres tampoc. Com tots nosaltres, havia vist alguna vegada aquell genet entre la pols dels camins o al porxo dels Frétillon, al costat de la gran botiga que tenien a Baudalet. Però l'havia vist i prou, a una distància prudencial. Ell formava part dels altres—vencedors, adinerats, conqueridors—, no dels vençuts, dels derrotats com ella. Com nosaltres. Pobres com les rates, *maléré*, desgraciats.

Olmène es va girar, però darrere seu només va veure la vella Man Came, que venia herbes medicinals, Altéma l'esguerrat mig adormit per terra i un noieta que duia un ase agafat per la brida. Aleshores va comprendre que hauria d'afrontar tota sola la mirada d'aquell home l'evocació del qual cobria els ulls del seu pare, Orvil Clémestel, amb un vel negre i li inflava la boca amb una saliva espessa que expulsava amb una escopinada damunt la pols. Va decidir fer veure que no havia vist res. Que no havia sentit res. Va abaixar una mica el cap i es va tapar amb el mocador les trenes mig desfetes. Després va fer veure que col·locava bé els peixos—sards, verats, donzelles—que el seu pare i els seus germans havien pescat el dia abans, i els moniatos, els nyams, els fesols vermells i el mill de dins el cistell que la seva mare, Ermancia, i ella havien deixat als seus peus.

Aixecant el cap, va dirigir la mirada lluny rere l'home a cavall, i ell ja començava a voler-ho tot: els canells, la boca, els pits, la flor i la font. I mentre la noia escrutava cada facció de la cara de Tertulien Mésidor rere els cercles de fum que s'alçaven de la seva pipa, Ermancia va acabar d'ajudar la seva filla a col·locar tot el que havia portat del seu *jardin**.

Un dels dos genets del seguici de Tertulien es va acostar a Olmène i va assenyalar l'amo. Tertulien es va treure el barret i, amb un rictus que era alhora un somriure i una amenaça, va demanar a Olmène que li vengués peix. El va comprar tot. Ell, que segons deien alguns, ja feia temps que no en menjava. Des que un verat bullit havia estat a punt de fer-lo passar a millor vida. D'això ja en feia uns quants anys. Però aquell dia Tertulien hauria comprat qualsevol cosa. I això va fer. No va regatejar com tenia per costum el preu de la mercaderia, i va pagar als pescadors i als pagesos el que van voler. A Ermancia li va comprar mill, moniatos, fesols vermells i uns quants nyams, que els altres dos genets van transportar a la gropa dels seus cavalls.

Com tots nosaltres, Olmène havia vist alguna vegada un camió, cavalls o ases doblegats sota el pes de mercaderies de tota mena travessar les terres salines, agafar el trencall passat el riu Mayonne i pujar pendent amunt fins a desaparèixer, en direcció a la propietat silenciosa de Tertulien Mésidor. Com tots nosaltres, Olmène s'imaginava sense dir res, amb una barreja de curiositat i enveja, què amagaven aquells carregaments. Coses que ella coneixia i coses desconegudes, més enllà del que era capaç d'imaginar. Més enllà del que també nosaltres érem capaços d'inventar. Tot i que en aquells moments un somriure ens deformava els llavis o ens exhibia les genives desdentades, era impossible, tant per a ella com per a nosaltres, no odiar

el món durant uns segons. No odiar aquells que se'ns assemblen com dues gotes d'aigua a falta de poder dirigir el nostre odi contra els Mésidor i les persones que se'ls assemblaven.

Els criats que s'atrevien a anar un cop per setmana fins al mercat de Ti Pistache, de Roseaux o de Baudalet, deixaven anar de vegades una frase que ens agusava la curiositat per aquell món. Un món que tot i això nosaltres, els homes i les dones d'Anse Bleue i de totes les viles i pobles dels voltants, evitàvem. Tan aferrissadament com aquell món ens mantenien a nosaltres a distància.

Un joc que ens lligava tots als Mésidor i que els encadenava a nosaltres per molt que els pesés. Un joc que vencedors i captius feia temps que dominàvem. Molt de temps.

Això per dir que entre els Mésidor, el vent, la terra, l'aigua i nosaltres es cova una història antiga. Però no del començament del món ni de la nit dels temps.

Només la història dels homes quan els déus tot just s'han allunyat... Quan el mar i el vent encara bufen baixet o a plens pulmons els seus noms d'escuma, de foc i de pols. Quan les aigües han traçat una separació franca a la frontera amb el cel i enlluernen amb resplendors blavoses. I el sol levita com un do o esclafa com una fatalitat.

Una història d'avalots i d'esdeveniments molt corrents. De vegades de furors i de fams. De vegades de cossos que exulten i s'encanten. D'altres, de sang i de silenci.

De vegades de pura alegria. Tan pura...

Una història en què tanmateix un món nou ja cavalca l'antic. Amb sotrats i sacsejades, com diuen que els déus munten un *chrétien-vivant**...

El cas és que aquella matinada a Ti Pistache, no lluny d'Anse Bleue, un poble de tova, de sal i d'aigua adossat al peu de les muntanyes altes d'Haití, al terratinent Tertulien

Mésidor se li va encendre la sang en veure Olmène Dorival, una pagesa ajupida indolentment, a la gatsoneta davant d'un cistell de peixos, de verdures i queviures, en un mercat rural llunyà.